

23 september 2018

HET VERLANGEN VAN JE HART

Bijbellezing: Mattheus 13, 1-23

Zaad dat gezaaid wordt in je hart

Jezus vergelijkt in 'de gelijkenis van de zaaier' ons hart met een stuk landbouwgrond, aarde waarin wordt gezaaid en waarop gewassen groeien. Ons hart is als de grond, waarin zaadjes worden gezaaid, waarin het zaad van Gods Woord, het Evangelie van genade, vergeving en nieuw leven wordt gezaaid..., dat vervolgens vruchten gaat geven in je leven. Het punt waar het in de gelijkenis om draait is dat *niet alles van het zaad zal opkomen. Het zaad van Gods Koninkrijk zal niet altijd en overal voor vruchten zorgen.* Eigenlijk bevat deze gelijkenis van de Here Jezus dus een belangrijke waarschuwing, een ernst. Het is niet zo'n teder verhaal, het is een ontvullende werkelijkheid, het is de realiteit waar je rekening mee moet houden...

Maar het wil ook u en mij iets over ons eigen hart vertellen. En daar gaan wij vooral naar kijken. Wat wil deze gelijkenis ons vertellen over uw en mijn eigen hart?

De strekking van de gelijkenis

Niet al het zaad dat wordt gezaaid komt op. Hoe komt dat? Nu, dat heeft te maken met de bodemgesteldheid. Jezus noemt drie, voor zaaiers uit die tijd bekende problemen met de bodem. Allereerst: een gedeelte van het zaad werd weggepikt door de vogels, terwijl het nog op het aardoppervlak lag. Er was ook een gedeelte van het zaad dat wel in de aarde belandde, maar dat last had van een rotsachtige bodem. Het ontkiemde zaad kwam wel op..., heel snel zelfs, want het zaad was niet heel erg diep in de aarde terechtgekomen..., maar de wortels van het kiemplantje konden zich niet goed verspreiden vanwege de rotsachtige bodem. Het plantje kreeg daardoor te weinig voeding. Het groeide wel op, maar het verdorde ook weer snel. En het derde probleem betrof het onkruid, want weer een ander gedeelte van het zaad schoot wel wortel..., groeide ook goed op..., maar had te maken met doornstruiken die de plantjes overwoekerden. Het bleven daardoor magere plantjes, zonder vrucht. Een vierde gedeelte van het zaad groeide gelukkig wel goed op en gaf vrucht.

Nu, Jezus zag al deze dingen voor Zijn ogen gebeuren... Jezus vertelde over de nieuwe tijd die er met Hem gekomen was: God heeft een nieuw begin gemaakt. Redding voor deze wereld die steeds verder afglijdt! Vergeving van onze schuld en tekortkomingen! Nieuw leven, waarbij zelfs de dood zal verbleken. Maar aan een heel aantal mensen ging deze boodschap gewoon voorbij. De Farizeeërs en de Schriftgeleerden onder anderen..., zij hoorden Jezus aan..., maar het drong niet tot hen door. Hun hart bleek harde grond te zijn. Er gebeurde niets. Ja, uiteindelijk ontstond er zelfs verzet om het te horen. Ze konden het niet meer aanhoren. De zaadjes bleven op de oppervlakte liggen... en verdwenen. ... Ja, Jezus zag ook mensen die wel helemaal opleefden van de boodschap die Hij bracht. Zij genoten van de prachtige wonderen en krachtige woorden. ... Maar toen Jezus aan Zijn lijdensweg begon, veranderde de stemming. Want dit was niet, wat zij hadden gehoopt. Het geloof in deze Messias bleek geen vreugdedans te zijn, maar een weg *van lijden* tot heerlijkheid. ... Jezus zag ook mensen die Hem aanvankelijk echt volgden, Zij namen Zijn woorden ter harte, maar uiteindelijk waren het andere dingen die voor hen toch nog belangrijker waren... Zij kwamen niet tot verandering van hun leven en bleven in hun oude patronen steken. Uiteindelijk werkte dit geloof niets uit. Het bracht geen vrucht.

Als je dit zo hoort hè over die verschillende problemen met de bodem... en over die verschillende reacties die Jezus ontving op de boodschap die Hij bracht..., heb je dan ook

niet de neiging om bij jezelf te kijken in hoeverre dit op u of jou van toepassing is? Wat zou – in het beeld van deze gelijkenis - de bodemgesteldheid van uw en mijn hart zijn? Misschien wel die harde bodem, waarop de zaadjes blijven liggen? Herken je daarvan iets bij jezelf..., of zie je het misschien om je heen bij anderen? De Here Jezus vertelde over een prachtige nieuwe toekomst... en die toekomst is gekomen!... Er is vergeving van zonden! God wil ons in liefde aanvaarden met alles erop en eraan, met al mijn gebreken en zonden en plekken en vlekken. Ik mag een nieuw leven beginnen, door achter Jezus aan te gaan. Ik heb zelfs het eeuwige leven, waardoor ik de dood en alle kwade machten recht in de ogen kijken. Maar... is dat mijn hart al echt binnengedrongen? Of blijft het aan de oppervlakte liggen? Is mijn geloof letterlijk en figuurlijk wat oppervlakkig? Misschien wel degelijk gereformeerd of vrolijk evangelisch. Niet te zwaar natuurlijk, maar ook niet te lichtzinnig, gewoon de waarheid..., maar wat zit er aan inhoud achter die woorden waarmee ik mijn geloof zou typeren? Is dit allesveranderende en allesomvattende Evangelie van Jezus al mijn hart binnengedrongen en gaan ontkiemen? Of is er weinig veranderd met mij door dit geloof? Liggen de zaadjes er nog precies zoals ze gevallen waren? Maar hoelang zouden die zaadjes er nog blijven liggen?

Of dat tweede beeld..., dat zaad dat wel ontkiemt, maar ook zo weer verdord. Het zaad van het geloof dat wel je hart is binnengekomen – misschien wel heel duidelijk en oprecht, vol overgave en vol verlangen gaan geloven – maar verder is het geloof niet zo heel erg gegroeid, ontwikkeld en doorleeft. Het is meer bij een gevoel gebleven..., een aantal positieve gedachten..., een enkele Bijbeltekst misschien of een lied dat je lijflied is geworden..., maar verder gaat het niet zo diep bij mij. Pas op: één keer de hitte van de zon erover..., één keer een ingrijpende levenservaring... en je geloofplantje kan zomaar verdorren.

Of dat derde wat Jezus noemt: het zaad dat opgroeit tussen het onkruid. In hoeverre zie ik dat misschien in mijn leven gebeuren? Ja, misschien wel echt geloof, gerijpt geloof misschien ook wel, veel in het geloof geleerd en ontdekt..., maar er zijn zoveel andere dingen in je leven die op dit moment beslag op leggen op je leven en beleven...Met als gevolg: je geloof blijft maar een mager plantje..., met wat bleke blaadjes..., zonder al teveel bloemknoppen of vruchten. Ik geloof wel. Echt wel. Ik bid. Ik ga bewust naar de kerk. Maar door al die andere dingen krijgt mijn geloof gewoon geen kans en geen ruimte om vruchten op te brengen. Wat werkt mijn geloof nu eigenlijk uit in mijn leven... of – maar dat is nog een stap verder - in het leven van anderen? Het lijkt vaak gewoon een ding, een goede gewoonte, een levensvorm naast vele andere dingen, gewoonten en vormen in mijn leven.

We moeten niet dat laatste gedeelte van het zaad vergeten hoor! Gelukkig is er ook nog zaad dat wel in de aarde terecht is gekomen en ontkiemt en vrucht draagt... en misschien mag je dat ook wel in je eigen leven soms in het klein of in het best wel groot zien dat het geloof echt wat uitwerkt in je leven of ook in het leven van anderen..., maar ik focus mij nu even op dat zaad dat geen vrucht voortbrengt, dat geloof dat weinig uitwerkt. Hoe zit dat toch? Als je ook kijkt naar ons land: er zijn zo bijzonder veel Bijbels en Bijbelvertalingen... er zijn zoveel kerken en missionaire activiteiten... en toch zie je soms weinig kerkgroei... , zie je juist het tegenovergestelde: mensen die stiltejes afhaken. Er hoeven heel geen schokkende dingen gebeurd te zijn in de kerk of in het leven. Men is niet vijandig. Nee, men vindt het fijn als vader of moeder er hoop en troost uit halen, prima, ik respecteer jullie geloof..., maar 'ik heb het gewoon niet nodig'. Misschien herken je dat ook wel bij jezelf: dat je op sommige momenten het geloof niet mist. Dat je er echt geen afstand van wilt nemen, maar dat het niet altijd zo heel erg bruist en leeft en belangwekkend voor je is...

Het verlangen van ons hart

Wat is er met de bodemgesteldheid van ons hart aan de hand? Professor Paul schrijft: ten diepste gaat het in het geloof om het *verlangen van je hart*. Een van zijn boekjes heet dan ook 'de slag om het hart'. Wat je verlangt bepaalt ten diepste je leven. Niet wat je denkt, of wat je voelt, of wat je doet..., maar wat je verlangt.

Nu, je hart – dat is de tweede stap in zijn theorie – is niet een romantisch innerlijk, zo'n rood hartje, waar helemaal niemand bij kan en waar je zelf van bepaald wat er in zit..., nee, je hart dat is een balustrade, een balkon dat van alle kanten wind vangt. Er komen allemaal prikkels, verlangens je hart binnenwaaien. Deze verlangens worden je aangepreft, aangeprezen, en je hart wordt er door gevoed en door beïnvloed. Dat gebeurt door de mensen om je heen. Door wat je om je heen hoort. Door je opvoeding. Door wat je op social media ziet verschijnen. Door verhalen over succes en geluk. Door voorbeelden van anderen. Door beloftes van beloning en stimulansen om ze te bevredigen. De verhalen over hoe belangrijk vakantie is en hoe belangrijk tijd voor jezelf is. De verhalen over hoe belangrijk het is om zinvol werk te hebben en een stijgende lijn te zien in je loopbaanperspectief. De verhalen over dat je relatie spannend moet zijn. Dat je ambities moet hebben. Dat je uitdaging moet vinden. Enzovoort, enzovoort. Zelf heb je het misschien nauwelijks altijd door dat al die verlangens de balkondeuren van je hart binnenwaaien, maar de reclamewereld heeft dat wel door. Zij waait op deze winden mee. In reclames wordt dan ook niet geprobeerd om je met dichtgetimmerde argumenten te overtuigen..., want het gaat allereerst niet om wat je denkt, of wat je doet, of wat je voelt..., in reclames wordt je verlangen aangesproken: je verlangen naar rust en genieten..., naar een goed uiterlijk..., naar waardering..., naar kunnen presteren... Al die verschillende verlangens waaien dus je hart binnen.

Nu gaat het er niet om dat al je verlangens per definitie fout zijn. Er zijn inderdaad foute, schadelijke verlangens, maar heel veel verlangens zijn ook gewoon menselijk. Waar het om gaat is: welke verlangens zijn voor jou het belangrijkste? Wat zijn de verlangens die je leven richting geven? Welke verlangens bepalen je keuzen en je prioriteiten?

Waar het misgaat is, dat veel verlangens die op het hier en nu zijn gericht, ongemerkt een heel grote rol in ons leven spelen: verlangens die zijn gericht op welvaart, op je-goedvoelen, waardering-ontvangen, gezondheid, uitdaging. En dat brengt het gevaar met zich mee dat veel kerkmensen ongemerkt afhaken... en opeens niet meer betrokken zijn. Omdat er iets is gebeurd? Omdat men boos is, of teleurgesteld? Misschien..., maar vaak gaat het veel geleidelijker, geruislozer... Ik heb wel eens zo'n iemand gesproken die niet meer bij de kerk betrokken was. Ik vroeg toen ook: hoe is dat gegaan? Wat is er gebeurd? 'Er is eigenlijk niets gebeurd', zo was het antwoord. Ik weet het eigenlijk zelf niet.' ... Dat is het probleem van de secularisatie, van de ontkerkelijking, zo stelt professor Paul. Het heeft niet te maken met de wetenschap die het geloof in God overbodig heeft gemaakt. Het heeft niet te maken met het lijden op de wereld, want niemand heeft een antwoord op het lijden op de wereld. Het is de strijd, de slag om je hart: zoveel verlangens die je hart binnenkomen... en strijden om de eerste plaats..., terwijl je misschien gewoon wekelijks in de kerk zit... maar langzaam maar zeker hebben die verlangens het gewonnen van het geloofsverlangen.

Met als gevolg, dat is de laatste stap in de theorie van professor Paul: onrust in je hart. Want al die verlangens die op het hier-en-nu zijn gericht kunnen je geen echte rust geven. Je hebt steeds weer nieuwe prikkels nodig. Nieuwe uitdagingen. Het moet steeds extremer. Die nieuwe Iphone XS of die lang gedroomde vakantie zorgen er niet voor dat je eindelijk hebt wat je wilde hebben..., al die vervulde verlangens zorgen er alleen maar voor dat je verlangen naar consumeren nog groter is geworden.

Alleen God kan ons diepe verlangen vervullen en rust geven. Zoals heel mooi bezongen in Psalm 63: Mijn God, Gij zijt

mijn toeverlaat, naar U, Heer, strekt zich mijn verlangen. Mijn hart wil niets dan U ontvangen, die leven zijt en leven laat. Daar is de werkelijke rust in te vinden.

Is je hart soms ook zo onrustig..., zo vol..., zo in beweging? Zouden wij even stilte nemen om eens voor onszelf na te gaan: welke verlangens bepalen nu mijn leven? Verlangens gericht op het hier-en-nu, of verlangens gericht op God?

Verlangen naar God en Gods toekomst

En dan kom ik tenslotte uit bij dat gemeentelid, waar ik het over had. Het is Jaap Hooghuis. Ik heb zijn toestemming ontvangen om een deel van ons gesprek in de preek te gebruiken. Afgelopen week bezocht ik Jaap in het ziekenhuis in Leiden. (Velen van u weten dat Jaap te maken heeft met een ingrijpende ziekte die zijn lichamelijk functioneren beperkt en waardoor hij al een heel aantal risicovolle operaties achter de rug heeft.) Ik vertelde Jaap tijdens mijn bezoek over ons jaarthema 'bewaak je hart', dat vandaag aan de orde zou komen. Jaap vroeg namelijk naar hoe het in de gemeente ging. Ik vroeg aan Jaap of hij het ook herkende dat er soms zoveel prikkels, gedachten en verlangens in ons hart aanwezig zijn, dat het geloof soms op de achtergrond dreigt te raken. Nu, Jaap herkende dat. Vooral wanneer hij weer voor een operatie stond en allemaal gedachten opkwamen en hij ook beslissingen moest nemen. 'En toch zie ik altijd bij jou volgens mij geloof en vertrouwen op God', zo vertelde ik tegen hem.

Jaap beaamde dat. 'Ik heb eigenlijk nooit de neiging om – zeg maar – te willen kappen met het geloof en de deur voor God dicht te doen.' Ik ging daarop door: 'Maar misschien hebben mensen om je heen wel eens tegen je gezegd 'waarom geloof je nog?'. 'Oh ja, zeker', antwoordde Jaap. 'Waarom geloof je nog? Waarom ga je nog naar de kerk, als het toch allemaal niets uithaalt?'. ... 'Wat doet dat met je?', zo vroeg ik. 'Ik probeer altijd naar de toekomst te kijken. Over de dingen van dit leven heen te kijken. Dat geeft mij houvast', zo antwoordde Jaap. ...

Jaap heeft het afgelopen jaar vooral op bed en in de stoel doorgebracht. En dan toch houvast hebben en kracht ervaren en op God vertrouwen. Hoe is dat mogelijk? ... Door je verlangens gericht op het hier en nu niet al te zeer je leven laten bepalen, maar door een dieper verlangen te koesteren en bovenaan te stellen..., het verlangen naar God... en naar Gods toekomst.

Hoe je dat moet doen, daar zullen wij in de volgende themadiensten bij stil staan, later in het seizoen. Ik kan u alvast vertellen dat er geen trucjes voor zijn. Maar verlangens kan je wel sturen, verlangens kunnen ook veranderen, verlangens kunnen groeien. Maar het is allereerst bewustwording: welke verlangens strijden er allemaal in mijn hart om de eerste plek? En door welk verlangen laat ik mij leiden? Die vraag kan de hele bodemgesteldheid van je hart veranderen.

Zal je alsjeblieft daar werk van willen maken om eerlijk te kijken wat er in je hart leeft? En zal je aan God vragen of Hij de voedingsbodem van je hart gezond wil maken..., dat het onkruid gewied zal worden..., dat de stenen op je hart verwijderd zullen worden... en de bodem van je hart het zaad van Gods Evangeliewoord zal opnemen?

Jezus spreekt het Evangelie. Hij is het Evangelie. Het Woord van God. Het Woord van bevrijding. Van vergeving. Van rust in alle onrust van je leven. Van houvast, ook al moet je alle loslaten. Jezus is het Woord van eeuwig leven. Als dat Woord in je hart de ruimte krijgt..., dan zal er iets prachtigs mogen gaan groeien en bloeien. Misschien maar heel klein... en heel teer..., maar het zal vrucht dragen. Daar zal het zaad zelf voor zorgen.